

Kriteriji i elementi vrednovanja za nastavi predmet **GEOGRAFIJA**

UVODNE NAPOMENE:

OCJENJVANJE – dodjeljivanje određenje ocjene za postignute rezultate učenika, odnosno razvrstavanje učenika u određene kategorije prema postignutim rezultatima u učenju i dogovorenim kriterijima. **Ocjenvivanje** je postupak vrednovanja utvrđene kakvoće i količine usvojenih znanja, sposobnosti, vještina, navika, stavova i vrijednosti dogovorenim sustavom jedinica tj. ocjenama.

OCJENA – dogovoreni znak ili sustav znakova kojima se označava odgovarajuća razina postignuća u učenju. Može biti brojčana (u ocjenskoj križaljki) i opisna (rubrika bilježaka u imeniku)

Provjeravane je skup postupaka kojima učitelj utvrđuje kakvoću i količinu usvojenih znanja, sposobnosti, vještina, navika, stavova i vrijednosti kod učenika

Zaključivanje ocjena – izraz postignute razine učenikovih kompetencija u nastavnom predmetu i rezultat ukupnoga procesa vrednovanja tijekom nastavne godine. Zaključna ocjena iz nastavnog predmeta na kraju nastavne godine ne mora proizlaziti iz aritmetičke sredine upisanih ocjena, osobito ako je učenik pokazao napredak. (Pravilnik o ocjenjivanju čl. 11. al. 3.) Zaključna ocjena u sebi sumira brojčano i opisno ocjenjivanje.

- **Brojčano ocjenjivanje** – model ocjenjivanja aktivnosti i postignutih rezultata na svim stupnjevima školovanja.
 - a) učenikove aktivnosti i postignuti rezultati ocjenjuju se brojevima, odnosno brojčanim skalama od više stupnjeva (pet stupnjeva u Hrvatskoj 1, 2, 3, 4 i 5)
 - b) sintetički izraz za više varijabli koje se prate i ocjenjuju
- **Opisno ocjenjivanje** – opisno analitičko prikazivanje postignutih rezultata u nastavnom procesu.
 - a) pruža više mogućnosti učitelju/nastavniku da prikaže specifičnosti svakog pojedinog učenika
 - b) može sadržavati poticajne (motivirajuće) poruke učeniku

KRITERIJI VRJEDNOVANJA I OCJENJIVANJA

U NASTAVI GEOGRAFIJE

U nastavi geografije ***osnovni i primarni elementi*** vrednovanja su: usvojenost znanja, uočavanje pojava i procesa, uporaba zemljovida. Pored spomenutih elemenata: vrednovati će se i slijedeće aktivnosti učenika:

a) posteri i prezentacija. Pri ocjenjivanju postera i prezentacija ocjenjuje se „temeljna primjena učenikova znanja u izvođenju zadatka, samostalnosti i pokazanih vještina, korištenju materijala, alata, instrumenata i drugih pomagala te primjeni sigurnosnih mjera prema sebi, drugima i okolišu.“ (Pravilnik o ocjenjivanju Čl. 3. al.3.)

b) radna bilježnica. Vrednovanje radne bilježnice bit će opisno kroz tri opisa: redovito, povremeno i ne redovito ispunjava radnu bilježnicu. Opisna ocjena iz radne bilježnice bit će učitelju pokazatelj pravilnog odnosa prema radu i predmetu od strane učenika i kao takva će se vrednovati prilikom zaključivanja ocjene.

Pored brojčanih ocjena, u rubriku bilješke upisivat će se redovno i opisne ocjene. Cilj opisne ocjene je smisaonije opisivanje brojčane ocjene kako je to navedeno u NOK. U rubriku bilježaka učitelj će unositi sve one podatke koji mogu biti od koristi kako samom učitelju, tako učeniku i roditelju pridržavajući se čl. 12. al. 5. i 6. Pravilnika o ocjenjivanju.

Učenici su dužni na nastavu donositi potrebna nastavna sredstva i pomagala i to: udžbenik, radnu bilježnicu, bilježnicu, geografski atlas, pribor za pisanje. Ukoliko učenik isto ne donese navedena sredstva i pomagala učitelj će isto evidentirati u predviđeni prostor za bilješke i uzeti u obzir prilikom ukupnog vrednovanja učenikovog rada.

Učenici s poteškoćama

Kod učenika koji su od stručno razvojne službe prepoznati kao učenici s poteškoća, učitelji će prilagoditi zadatke kako bi se kod takvih učenika potaknuo razvoj i napredak. (vidi čl. 5. Pravilnika o ocjenjivanju). Kod navedenih učenika predmetni učitelj će svakom učeniku (individualno) prilagoditi postupke i elemente ocjenjivanja u skladu sa preporukom stručnom službom škole. Prilikom ocjenjivanja mora postojati razumijevanje za prepreke u učenju nastale zbog učenikovih teškoća u učenju ili njegovih poremećaja. (NOK) **Kod kriterija ocjenjiva uzimati će se u obzir specifičnosti djeteta.**

Usmeno i pisano provjeravanje

a) Usmeno provjeravanje

Usmeno provjeravanje će se uglavnom provoditi ne najavljeni svaki sat (čl. 7. al.2. Pravilnika o ocjenjivanju). Prilikom usmenog ispitanja učenik može biti ocijenjen u više ocjenskih elemenata, dakle ne samo u jedan. Naime, prilikom ispitanja učenik može istovremeno odgovarati teoriju, zemljovid, tumačiti različite karografske i kartodijagramske sheme te za svaki od navedenih elemenata biti ocijenjen. U rubriku zabilješki unijet će se nadnevak ispitanja i gradivo koje je učenik ispitan, odnosno do kojeg dijela obrađenog gradiva je učenik ispitan.

b) Pisano provjeravanje

O pisanim provjerama, bilo kratkim pisanim provjerama ili pisanim provjerama, učenici će biti obaviješteni preko Okvirnog vremenika pisanih provjera. (čl. 8. i čl. 10. Pravilnika o ocjenjivanju). U rubriku zabilješki unijeti će se nadnevak ispita i broj postignutih bodova.

Učenici će pisati pisane provjere i kratke pisane provjere.

Kod pisanih provjera pridržavati će se pravila da ispod 45% riješenosti se ne može dobiti pozitivna ocjena.

Intervali postotka bodova za pojedine ocjene					
ocjena	1	2	3	4	5
raspon	do 44 %	45 - 60 %	61 - 75%	76 - 89 %	90 - 100%

Iz ispita se mogu dobiti dvije ocjene ukoliko ispit sadrži slijepu kartu i kartografske prikaze s zadatcima koji se posebno vrednuju i ocjenjuju.

Pored pisanih provjera učenici će pisati i kratke pisane provjere. Kratke pisane provjere svojim opsegom će obuhvaćati manji dio nastavnog sadržaja. (čl.8. st. 2. Pravilnika o Ocjenjivanju)

U navedenim provjerama ispod 50% riješenosti učenik ne može dobiti pozitivnu ocjenu.

Intervali postotka bodova za pojedine ocjene					
ocjena	1	2	3	4	5
raspon	do 50 %	51 - 60 %	61 - 79%	80 - 90 %	91 - 100%

Vrjednovanje će se temeljiti na cjelovitu (holističkom) pristupu praćenja i poticanja individualnoga razvoja svakoga djeteta i učenika. (NOK) Razvijati će se pozitivna usmjerenošć na učenikova postignuća i sposobnosti. Nastojati će se poticati oni sadržaji u kojima će se primijetiti uspjeh učenika.

Kartografska pismenost će se razvijati čitanjem i razumijevanjem geografske karte, orijentacijom u prostoru... Geografske vještine će se vrjednovati crtanjem i analiza dijagrama, klimadijagrama, kartograma, uporaba GPS uređaja, kartiranje, skiciranje, anketiranje, snimanje, izrada plakata, referati, prezentacije, snalaženje (orijentacija) u prostoru (terenska nastava)... (CURIĆ)

KRITERIJI PREMA ELEMENTIMA OCJENJIVANJA

USVOJENOST ZNANJA

- u ovu rubriku se unose ocjene koje se odnose na definiranje i primjenu geografskih pojmove, odnosno zakonom propisanih programskih sadržaja.
- u ovu rubriku se unosi i ocjena iz pisanih provjeravanja koja se ne odnosi na kartografsku pismenost.

<i>Ocjena</i>	<i>Kriterij vrednovanja</i>
Nedovoljan (1)	Ne razumije nastavne sadržaje i ne primjenjuje geografska znanja. Ne razumije smisao pojmove. Ne zna ni pomoći učitelja iskoristiti. Ne odgovara na pitanja, nije usvojio ključne pojmove. Odgovori su nelogični i nesuvlisi.
Dovoljan (2)	Djelomično i površno odgovara na postavljena pitanja, uz pomoći učitelja. Ne razumije u potpunosti nastavne sadržaje i otežano primjenjuje stečena znanja. Potrebna velika pomoći učitelja koja se očituje i većem broju potpitanja i usmjeravanja prema točnom odgovoru. Tek nabrala činjenice.
Dobar (3)	Uglavnom točno odgovara na postavljena pitanja, uz pomoći učitelja. Uglavnom razumije nastavne sadržaje i djelomično primjenjuje stečena znanja. Pokazuje dobro znanje. Razumije gradivo, ali bez pojedinosti. Primjetne su nepotpunosti u znanju, usvojeno znanje je prosječno.
Vrlo dobar (4)	Sporije ali točno, logično i uglavnom argumentirano odgovara na postavljena pitanja uz eventualno postavljanje potpitanja. Razumije nastavne sadržaje i uspješno primjenjuje stečena znanja. Gotovo ne treba pomoći učitelja. Način iznošenja gradiva uglavnom je logičan.

Odličan (5)	Točno, opširno, logično i argumentirano odgovara na postavljena pitanja. U potpunosti razumije nastavne sadržaje, proširuje ih vlastitim iskustvom. Učenik se ističe originalnošću, samostalno analizira i interpretira.
-------------	--

UOČAVANJE POJAVA I PROCESA

- u ovu rubriku se unose ocjene koje se odnose uočavanje određenih geografskih pojava i procesa i povezivanje istih s nastavnim sadržajima. Odnosno uočavanje i primjena na određenom geografskom prostoru.
- u ovu rubriku se unosi i ocjena iz interpretacije različitih kartografskih prikaza poput klimadijagram ili grafičkih prikaza.

Ocjena	Kriterij vrednovanja
Nedovoljan (1)	Ne pokazuje volju i želju za stjecanjem sposobnosti i vještina. Ni uz pomoć učitelja nije u stanju uočiti određene pojave i procese i staviti ih u prostorni odnos.
Dovoljan (2)	Uz veliku pomoć učitelja na jednostavan način nabraja i opisuje geografske pojmove i procese.
Dobar (3)	Uz pomoć učitelja izvodi zaključke i prosječno razumije geografske pojmove i procese. Djelomično i nepotpuno izvodi zaključke pri analizi geografskih problema Ponekad nespreman/na iskazati geografska znanja, sposobnosti i vještine.
Vrlo dobar (4)	Uglavnom samostalno izvodi zaključke i razumije geografske pojmove i procese. Posjeduje i gotovo uvijek primjenjuje geografska znanja, sposobnosti i vještine.
Odličan (5)	Samostalno izvodi zaključke i uočava uzročno-posljedične veze, geografske pojave i procese. Posjeduje iznadprosječna znanja, sposobnosti i vještine. Ovladao analizom i sintezom gradiva.

a) analiza grafičkih prikaza (tabele, koropletni zemljovidi, slikovne prikaze...)

Ocjena	Kriterij vrednovanja
Nedovoljan (1)	Nesuvrastro analizira i ne prepoznaje prostorne procese na kartografskim, grafičkim i slikovnim prilozima te donosi nelogične zaključke bez razumijevanja.
Dovoljan (2)	S pogreškama analizira kartografske, grafičke i slikovne priloge te ne samostalno donosi zaključke. Prikazane pojave/procesi na prilozima ne stavlja u prostorne odnose.
Dobar (3)	Nepotpuno analizira kartografske, grafičke i slikovne priloge te prosječno donosi zaključke. U stanju je uz pomoć učitelja zaključiti na koji način prikazani proces/pojava uvjetuje prostor, i obratno na koji način prostor utječe na razvoj prikazane pojave/procesa.

Vrlo dobar (4)	Uspješno analizira kartografske, grafičke i slikovne priloge te uglavnom samostalno donosi zaključke. Uglavnom povezuje prikazane pojave/procese s nastavim sadržajima i njihovim utjecajem na prostor i obratno na koji način prostor utječe na razvoj prikazane pojave/procesa.
Odličan (5)	Ovladao analizom i sintezom gradiva. Izrazito uspješno analizira kartografske, grafičke i slikovne priloge te samostalno donosi zaključke. Samostalno povezuje prikazane pojave/procese s nastavim sadržajima i njihovim utjecajem na prostor i obratno na koji način prostor utječe na razvoj prikazane pojave/procesa.

a) analiza klimatskih dijagrama

Ocjena	Kriterij vrednovanja
Nedovoljan (1)	Nesuvislo analizira klimatski dijagram. Ne prepozna tip, ni razred klimatskog dijagrama. Ne prepozna koja od osi predstavlja temperaturu, a koja količinu padalina. Ne zna izraditi klimatski dijagram.
Dovoljan (2)	S pogreškama analizira klimatski dijagram te ne samostalno donosi zaključke. Prepozna osi koje predstavljaju temperaturu, a koja količinu padalina. Kod izrade klima dijagram učenik je uglavnom ne točan i ne precizan pa je redovito potrebna pomoć učitelja.
Dobar (3)	Nepotpuno analizira klima dijagram. Prepozna klimatski razred, no ne i tip klime. Uz pomoć učitelja povezati će tip klime s karakterističnom vegetacijom. Uz pomoć učitelja u stanju je izračunati godišnju količinu padalina i temperaturu analiziranog klimadijagraama. Kod izrade klima dijagrama djelomično je potrebna pomoć učitelja.
Vrlo dobar (4)	Uspješno analizira klimadijagram. Prepozna klimatski razred, pri prepoznavanju tipa klime, i prostornog rasporeda iste potrebno usmjeravanje učitelja. Samostalno povezuje tip klime s vegetacijom. U stanju je izračunati godišnju količinu padalina i temperaturu analiziranog klimadijagraama. Kod izrade dijagrama uglavnom točan i precizan.
Odličan (5)	U potpunosti samostalno analizira klimadijagram. Samostalno navodi: tip klime i razred, povezuje s vegetacijskim obilježjima, izračunava godišnju količinu padalina i temperaturu analiziranog klimadijagraama. Samostalno izrađuje klima dijagram precizno točno i temeljito.

UPORABA ZEMLJOVIDA

- u ovu rubriku se unose ocjene koje se odnose na snalaženje na zemljovidu koje podrazumijeva čitanje i interpretaciju sadržaja na geografskoj karti
- u ovu rubriku se unosi i ocjena iz pisanog provjeravanja koja se odnosi na kartografsku pismenost

<i>Ocjena</i>	<i>Kriterij vrednovanja</i>
Nedovoljan (1)	Pogrešno uočava geografske sadržaje na geografskoj karti. Ni uz navođenje učitelja ne zna pokazati osnovne geografske sadržaje.
Dovoljan (2)	Koristi geografsku kartu u učionici uz pomoć i navođenje učitelja i teško uočava geografske sadržaje
Dobar (3)	Koristi geografsku kartu u učionici uz pomoć učitelja, te je u stanju samostalno pokazati osnovne geografske sadržaje, pri tome mu treba više vremena.
Vrlo dobar (4)	Točno uočava geografske sadržaje na geografskoj karti. Uspješno koristi geografsku kartu i gotovo ne treba pomoći učitelja. Točno uočava i prepozna geografske sadržaje na zemljovidu i koristi se njima
Odličan (5)	Točno, precizno i brzo uočava geografske sadržaje na geografskoj karti. Izrazito uspješno koristi geografsku kartu u učionici, i pri tome ne treba pomoći učitelja.

VREDNOVANJE RADNE BILJEŽNICE

- opisno vrednovanje koje se unosi u rubriku bilježaka

<i>Opisno vrednovanje</i>	<i>Kriterij vrednovanja</i>
Neredovit u ispunjavanju radne bilježnice	Neredovito ispunjava radnu bilježnicu, većina zadatak po nastavnim jedinicama ostaju neriješena. Ono što je ispunjeno često netočno i neprecizno i često neuredan.
Povremeno rješava radnu bilježnicu	Nije redovit u ispunjavanju radne bilježnice. Pojedine zadatke preskače te su primjetne greške u zadatcima, često ne precizan – ponajviše kod kartografskih i grafičkih prikaza.
Redovno ispunjava radnu bilježnicu	Radnu bilježnicu ispunjava redovno, uredno i točno. Precizan je u rješavanju zadataka i potpunosti precizno rješava sve tipove zadataka.

OCJENJIVANJE PREZENTACIJA I POSTERA

- ocjena iz ovog učeničkog rada unosi se u rubriku uočavanje pojava i procesa.
- minimalna ocjena koju učenik može dobiti je dovoljan (2), radi uloženog truda.

Praćenje i vrednovanje učenika	Ocjena
-Izlaganje samostalno, uvjerljivo. Poster i prezentaciju koristi kao sredstvo tumačenja. Urednost izrađenog na visokoj razini i u potpuno usklađeno sa normama hrvatskog jezika. Iznimno kreativno napravljeno. Svi podatci su točni. Obiluje grafičkih i slikovnim prikazima. Tumačenje logično i smisaono.	Odličan (5)
-Izlaganje samostalno, no nije u potpunosti uvjerljiv. Gotovo ne čita sa postera ili prezentacije već istu koristi kao sredstvo tumačenja. Rad sadrži previše detalja koji nisu u potpunosti smisaono povezani. Prisutne manje pogreške kod grafičkih prikaza	Vrlo dobar (4)
- Nije siguran pri izlaganju. Često čita sa postera ili prezentacije. Jezično izražavanje ponekad nije u skladu sa jezičnim zakonitostima. U pojedinim segmentima rad je nepregledan.	Dobar (3)
- Prezentacija ili poster neuredne ne razumljivo izrađene. Primjetne su brojne pravopisne pogreške. Učenik se i sam ne snalazi na posteru ili prezentaciji. Samo čita napisani tekst. Loše izabrani tekstualni i slikovni materijali	Dovoljan (2)

Prilikom ocjenjivanja u potpunosti će se primjenjivati preporuke NOK (posebno one opisane na str. 93.- 114., 131.-152. i 201.- 206.) i Pravilnika o ocjenjivanju.

Gore navedeni kriteriji i elementi vrednovanja napisani su na temelju Pravilnik o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi, Zagreb 2010. i to čl. 3 al.2, čl. 12 al. 1.,2., i 3., čl. 14. al. 1. i 2.

Napomena: Napominjemo da svi učitelji neće pisati kratke pisane provjere..

LITERATURA:

1. Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje, Zagreb, 2010.
2. Pravilnik o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi, Zagreb 2010.
3. MATAS Mate, Metodika nastave geografije.
4. Dr. sc. ZORAN CURIĆ, red. prof, ELEMENTI, OBLICI I KRITERIJI VREDNOVANJA I OCJENJIVANJA U NASTAVI GEOGRAFIJE, Izvor:
http://www.azoo.hr/index.php?option=com_content&view=article&id=2645:struni-skupovi-elementi-oblici-i-kriteriji-vrednovanja-i-ocjenjivanja-u-nastavi-geografije-2011-&catid=274:geografija